

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ

2024 жылғы 25 сәуір

Отырысты Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының Төрағасы М.С. ӘШІМБАЕВ жүргізді.

ТӨРАҒА. Қайырлы күн, құрметті Сенат депутаттары және отырысқа қатысушылар! Жұмысымызды бастайық. Депутаттардың тіркеуден өтулерін сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Қажетті кворум бар. Сена т отырысын ашық деп жариялаймын.

Құрметті депутаттар, енді күн тәртібін бекітіп алайық. Күн тәртібінің жобасы сіздерде бар. Сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса күн тәртібін дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Күн тәртібі бекітілді.

Құрметті депутаттар, күн тәртібіндегі бірінші мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының мемлекеттік наградалары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын қарау жөнінде.

Бұл заң бір топ Парламент депутаттарының бастамашы болуымен әзірленген.

Заң бойынша баяндама жасау үшін сөз Халықаралық қатынастар, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрағасы Лукин Андрей Ивановичке беріледі.

ЛУКИН А.И. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! На ваше рассмотрение вносится Закон Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнения в Закон Республики Казахстан «О государственных наградах Республики Казахстан», инициированный депутатами Парламента Республики Казахстан во исполнение поручения Президента Республики Казахстан Касым-Жомарта Кемелевича Токаева, данного на третьем заседании Национального курултая «Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс» 15 марта 2024 года.

Закон направлен на совершенствование государственной наградной системы и предусматривает присвоение различным степеням ордена «Айбын» имен наших героев. А именно: предлагается ордену «Айбын» I степени присвоить имя Сагадата Нурмагамбетова, ордену «Айбын» II степени присвоить имя Бауыржана Момышулы и ордену «Айбын» III степени присвоить имя Рахымжана Кошкарбаева.

Закон внесет свой вклад в увековечивание памяти о воинской доблести прославленных героев, укрепление общенационального сознания, казахстанской гражданской идентичности, а также развитие военно-патриотического воспитания.

Постоянные комитеты Сената Парламента Республики Казахстан по закону дали свои положительные заключения.

С учетом вышеизложенного Комитет по международным отношениям, обороне и безопасности рекомендует одобрить Закон Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнения в Закон Республики Казахстан «О государственных наградах Республики Казахстан».

Құрметті әріптестер, прошу поддержать. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Құрметті әріптестер, заң бойынша сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Сұрақтар жоқ.

Рақмет, Андрей Иванович. Орныңызға отырыңыз.

Енді заңды талқылауға көшейік.

Сөз депутат Сатвалдиев Алишер Гапиржановичке беріледі.

САТВАЛДИЕВ А.Г. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Құрметті әріптестер! Соғыс майданындағы ерліктері елге мұра, бейбіт күндегі ерен еңбегі ұрпаққа үлгі болған батырларымыз Сағадат Нұрмағамбетовтің, Бауыржан Момышұлының және Рақымжан Қошқарбаевтың есімдерін ұлықтау арқылы Мемлекеттік наградалар жүйесін жетілдіруді мақсат тұтқан талқылаудағы заңды толық қолдаймын.

Әріптестеріміз Нұртөре Байгілесұлы, Ғалиасқар Төлендіұлы және Парламент Мәжілісінің бірқатар депутаттары бастамашылық еткен бұл құжат мемлекеттік идеологияның негізгі ұстанымы қазақстандық патриотизмді қалыптастыру ісіне қызмет етері анық. Сонымен қатар Ұлттық құрылтайдағы Мемлекет басшысының берген тапсырмасы заңнамалық тұрғыда тиянақталып отыр.

Қазіргі қоғам дамуы тұлғаның жаңа әлеуметтік типін қалыптастыруды, ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін елжанды, отансүйгіш ұрпақ тәрбиелеуді талап етеді. Ал заңда көзделген стратегиялық мақсаттардың қатарында ұрпақтар сабақтастығын жалғастырып, жастарды патриотизмге тәрбиелеу, жас ұрпақтың рухын көтеру, өзін-өзі дамыту, кәсібилік, бәсекеге қабілеттілік, сыни көзқарас пен ойлау, адами ұстанымдарды қалыптастыратын тәрбие беріп және тәрбиелік ортаны құру мәселелерінің қамтылуы заман талабына сай келеді деп есептеймін.

Құрметті әріптестер, сондықтан да «ел үмітін ер ақтар, ер атағын ел сақтар» деген халық даналығына берік болып, даңқты батырларымыздың есімдерін ұлықтайтын осы заңды қолдауға шақырамын.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Рүстемов Руслан Рүстемұлына беріледі.

РҮСТЕМОВ Р.Р. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Құрметті әріптестер! Бүгін қаралып отырған заң мемлекеттік наградалар жүйесін жетілдіруге бағытталған. Бұл тарихи әділеттілікті орнатып, айбынды жауынгерлеріміздің ерлігін еске алуға негіз болды. Өздеріңіз бұл қаһарман аталарымызды жақсы білесіздер.

Кішкене тарихқа шолу жасайық.

Сағадат Нұрмағамбетов атындағы І дәрежелі «Айбын» ордені.

Нұрмағамбетов Сағадат Қожахметұлы тірі болса биыл 100 жасқа толар еді. Сағадат Қожахметұлы бірінші «Халық Қаһарманы» атағының иегері, тәуелсіз Қазақстанның тұңғыш қорғаныс министрі, Қарулы күштердің құрылуы мен қалыптасуында аса маңызды рөл атқарған алғашқы армия генералы.

Бауыржан Момышұлы атындағы ІІ дәрежелі «Айбын» ордені.

Бауыржан Момышұлы Кеңес Одағының батыры, жазушы, Екінші дүниежүзілік соғыстың даңқты жауынгері, әскери қолбасшы, стратег және тактик. Ұлы Отан соғысына генерал-майор Панфилов басқарған әйгілі дивизияның құрамында 1941 жылдың қыркүйек айынан бастап қатысты, батальон командирі ретінде Москва үшін шайқаста бірнеше рет ұрысқа кіріп, шешуші күшті атқарды.

Қошқарбаев Рақымжан атындағы ІІІ дәрежелі «Айбын» ордені.

Қошқарбаев Рақымжан тірі болғанда биыл 100 жасқа толар еді. 1945 жылдың 30 сәуірінде жауынгер Григорий Булатовпен бірге Рейхстагқа Кеңес Одағының туын тіккен болатын. Ол осы ерлігі арқылы сұрапыл соғысқа нүкте қойды.

Сол себепті сайыпқыран ерлеріміздің есімдері тарихи маңызы бар мемлекеттік дәрежедегі наградаға ұсынылғанын құптай отырып, әріптестерімді қолдауға шақырамын.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ. Енді заң бойынша шешім қабылдайық.

«Қазақстан Республикасының мемлекеттік наградалары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Заң мақұлданды.

Құрметті әріптестер! Мақұлданған заң Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың тікелей тапсырмасына сәйкес әзірленді. Президент «Айбын» орденінің түрлі дәрежесіне халқымыздың даңқты батырларының есімдерін беруді ұсынған еді. Бұл шешім осы марапаттың мазмұнын байытып, көрнекті тарихи тұлғаларды дәріптеуге жақсы мүмкіндік берері сөзсіз. Сондай-ақ жастардың әскери-патриоттық рухын көтеруге және отаншылдыққа тәрбиелеуге септігін тигізеді деп сенеміз.

Осы мәселе бойынша шақырылған азаматтарға рақмет. Сау болыңыздар.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіндегі екінші мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан

Республикасы арасындағы одақтастық қатынастар туралы шартты ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңын қарау жөнінде.

Заң бойынша баяндама жасау үшін сөз Халықаралық қатынастар, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің мүшесі Сатвалдиев Алишер Гапиржановичке беріледі.

САТВАЛДИЕВ А.Г. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Назарларыңызға ұсынылып отырған Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы одақтастық қатынастар туралы шарттың басты мақсаты екіжақты өзара іс-қимылдың барлық әлеуетін жүзеге асыру болып табылады.

Шартты жасасу жоғары деңгейдегі уағдаластыққа және 2021 жылғы 6 желтоқсандағы елдеріміз арасындағы одақтастық қатынастар туралы декларацияның 17 пунктіне сәйкес Қазақстан Республикасы Президентінің 2022 жылғы 22 желтоқсанда Өзбекстанға жасаған мемлекеттік сапары шеңберінде жүзеге асырылды.

Шарт саяси, әскери, сауда-экономикалық, транзиттік-көліктік, мәдени-гуманитарлық ынтымақтастықты, сондай-ақ энергетика салаларындағы ынтымақтастықты кеңейтуді көздейді. Траншекаралық су ресурстарын ұтымды пайдалану және қорғау, сондай-ақ экологиялық және азық-түлік қауіпсіздігі мәселелері де назардан тыс қалмаған. Халықаралық аренада өзара іс-қимылды нығайту қарастырылған. Сонымен қатар бұл құжатты қабылдау арқылы екі мемлекеттің парламенттері, саяси партиялары мен қоғамдық ұйымдары арасындағы байланыстарды нығайту межеленген.

Шарт аясында мемлекет басшылары жетекшілік ететін Жоғары мемлекетаралық кеңес құрылады және оның қызметін үйлестіру Сыртқы істер министрлерінің кеңесіне жүктеледі.

Өткен жылдың соңында Өзбекстан Президенті шартты ратификациялау туралы жарлықты рәсімдеді. Шарттың ратификацияланғаны туралы 2023 жылы 1 желтоқсанда ноталық тәртіппен хабарланды.

Өзбекстанмен ғасырлар бойы достық, рухани тамырластық, тарихымыздың ортақтығы және өзара қолдау көрсетумен байланысып келеміз.

Өзбекстан – Қазақстан үшін сенімді одақтас әрі маңызды әріптес мемлекет. Екі ел бүгін теңдікке, өзара құрмет пен сенімге негізделген толық форматты екіжақты өзара іс-қимылды қалыптастырды. Мемлекетаралық және парламентаралық байланыстардың барлық спектрі бойынша тұрақты және тығыз диалог орнатылды.

Бұл шарт халықтарымыздың түбегейлі мүдделеріне сай келеді деп есептеуге болады. Бір сөзбен айтқанда, екі мемлекет арасындағы ынтымақтастықтың ең жоғары деңгейі деп бағаланған келісім болып табылады.

Заң жұмыс тобында, комитеттің кеңейтілген отырысында жан-жақты талқыланды. Сенаттың тұрақты комитеттерінен оң қорытынды алынды.

Баяндалғанды ескере келе, Халықаралық қатынастар, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті «Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы одақтастық қатынастар туралы шартты ратификациялау туралы» Заңды Қазақстан Республикасы Конституциясының 61-бабы 4-тармағына сәйкес мақұлдауды ұсынады.

Қолдауларыңызды сұраймын. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Құрметті әріптестер, заң бойынша сұрақтарыңыз бар ма?
Сөз депутат Орынбеков Бекболат Серікбекұлына беріледі.

ОРЫНБЕКОВ Б.С. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Қазақстан Республикасының Сауда және интеграция вице-министрі Балықбаев Қайрат Такирұлына.

Құрметті әріптестер! Мен заңды толығымен қолдаймын. Әрине, бұл шарт Өзбекстанмен тығыз ынтымақтастық орнатуға, өзара қолдау көрсету, қазақ-өзбек қарым-қатынастарының дамуына жаңа серпін беру мақсатында екіжақты өзара іс-қимылдың барлық әлеуетін іске асыруға бағытталғаны сөзсіз.

2022 жылы екі ел арасындағы өзара сауда-саттық 4,9 миллиард АҚШ доллары болса, 2023 жылдың қорытындысы бойынша бұл көрсеткіш 4,4 миллиард АҚШ долларын құрап, яғни 10 пайызға төмендеп отыр. Осыған орай сұрақ.

Өзбекстан Республикасымен екіжақты сауда-саттық деңгейінің төмендеуіне не себеп болды? Бүгінгі заңда ол мәселелер шешімін тапты ма? Бұл бағыт бойынша күтілетін нәтиже қандай? Рақмет.

ТӨРАҒА. Сауда және интеграция вице-министрі Балықбаев Қайрат Такирұлы, жауап беріңіз.

БАЛЫҚБАЕВ Қ.Т. Сұрағыңызға рақмет.

Бірінші. Шынында да 2023 жылдың қорытындысы бойынша Өзбекстан мен Қазақстанның арасындағы екіжақты тауар айналымы 10 пайызға қысқарды, 4,5 миллиард АҚШ долларын құрады. Оның ең басты себебі – Қазақстанның Өзбекстан мемлекетіне экспорттау көлемі 13,8 пайызға қысқарғаны. Басты себеп – Өзбекстан тарапынан жыл сайын 10 мың автокөлікке квота берілетін, 2023 жылы Өзбекстан тарапынан ондай квота бөлінбеген. Әртүрлі себептер бар. Өзбекстан мемлекетінде де бірнеше көлік шығаратын зауыттар соғылып жатыр, мүмкін солармен де байланысты шығар. Бірақ ондай квота берілген жоқ, сондықтан былтыр автокөліктерді экспорттау 97 пайызға қысқарды.

Екінші. Біз Өзбекстан мемлекетімен бірге ТМД елдерінің ішіндеміз. ТМД елдерінде тауардың шыққаны туралы 2009 жылғы ереже бар. Біз өзіміздің мемлекеттік заңдарымызды соған сәйкес келтірдік. Өзбекстан мемлекеті 1993 жылғы тауарларды шығару ережелерін қолданады. Сондықтан қазір біздің кейбір тауар өндірушілер Өзбекстанға экспортқа шыға алмайды. Бұл мәселе бойынша Өзбекстан тарапымен бірнеше рет ақылдастық. Өзбекстан тарапының соңғы шешімі – Сыртқы істер министрлігі бойынша ресми нота жіберілді, олар қазір ТМД елдерінің барлық мемлекеттерімен келісілген 2009 жылғы ережені басшылыққа алады. Біздің ойымызша ол жұмыс біткеннен кейін біздің басқа да тауар өндірушілерге Өзбекстан нарығына шығуға кедергі болмайды деп ойлаймыз. Рақмет.

ТӨРАҒА. Жақсы. Өзіңіз айтқан осы бағыттарда ары қарай да дәйекті түрде жұмыс істейсіздер деп сенеміз. Өзбекстан бізге одақтас мемлекет, стратегиялық серіктестігіміз тереңнен тамыр алады. Оны әріптестеріміз де айтып жатыр. Сол себепті жаңағы көтерілген мәселелерді ары қарай да жүйелі түрде шешу бағытында жұмыс істеу керек.

БАЛЫҚБАЕВ Қ.Т. Жақсы.

ТӨРАҒА. Келесі сөз депутат Рүстемов Руслан Рүстемұлына беріледі.

РҮСТЕМОВ Р.Р. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Құрметті әріптестер! Менің сұрағым Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі мен Оқу-ағарту министрлігінің өкілдеріне жолданады.

Мен бұл заңды қолдаймын және әріптестерімді оны қолдауға шақырамын.

Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы одақтастық қатынастар туралы келісімнің 14-бабына сәйкес тараптар Өзбекстан Республикасының аумағында тұратын этникалық қазақтар мен Қазақстан Республикасының аумағында тұратын этникалық өзбектер үшін олардың ана тілін, ұлттық мәдениетін, салт-дәстүрлерін сақтау және дамыту ісінде қолайлы жағдайлар жасайды.

2023 жылғы деректер бойынша Қазақстандағы этникалық өзбектер саны ұлттар саны бойынша үшінші орында тұр және 643,4 мың адамға тең, бұл жалпы ел халқының 3,25 пайызын құрайды. Ресми мәліметтер бойынша Өзбекстанда 800 мыңнан астам қазақ тұрады және Өзбекстандағы барлық этностар арасында үшінші орында. Осы орайда сұрағым бар.

Қазіргі уақытта Өзбекстанда қазақ тілінде оқытатын, сонымен қатар өзбек-қазақ тілдерінде аралас оқытатын жалпы білім беретін, сондай-ақ Қазақстанда өзбек тілінде оқытатын немесе қазақ-өзбек тілдерінде аралас оқытатын жалпы білім беретін мектептердің саны қанша? Қаралып отырған келісімге қол қою біздің елдерімізде олардың санының артуына әсер ете ме? Мұндай жаңа мектептер ашылады ма? Рақмет.

ТӨРАҒА. Сыртқы істер министрінің орынбасары Ермұхамбет Болатпекұлы, алдымен сіз жауап беріңіз.

ҚОНЫСПАЕВ Е.Б. Сұрағыңызға рақмет.

Сыртқы істер министрлігіндегі ақпаратқа сәйкес қазіргі кезде Өзбекстан Республикасында 180-нен астам өзбек-қазақ аралас орта мектеп жұмыс істеп жатыр. Бұл көрсеткіш Өзбекстан Республикасымен салыстырғанда үш есе көп болады.

Біздің қолымыздағы ақпаратқа сәйкес бүгінгі күні Өзбекстан Республикасында қосымша мектептерді ашу туралы ұсыныстар Сыртқы істер министрлігіне түскен жоқ. Осындай мектептердің саны қазіргі кезде жеткілікті деп ойлаймыз.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Оқу-ағарту вице-министрі Оразова Арай Асылбекқызы, өз тарабыңыздан жауап беріңіз.

ОРАЗОВА А.А. Қайырлы күн! Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасында өзбек тілінде сабақ беретін 141 мектеп бар.

Аталған келісімді іске асыру еліміздің осы бағытта дамуына ықпал етеді.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Алтынбек Нухұлына беріледі.

НУХҰЛЫ А. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігі мен Мәдениет және ақпарат министрліктерінің өкілдеріне арналады.

Келісімнің 6-бабына сәйкес тараптар екі мемлекеттің парламенттері, саяси партиялары мен қоғамдық ұйымдары арасындағы қатынастар мен байланыстарды нығайтуға жәрдемдеседі. Сонымен қатар «Саяси партиялар туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 20-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының саяси партиялары тиісті келісімдер арқылы халықаралық байланыстар орнатып, діни бірлестіктерді қоспағанда халықаралық коммерциялық емес бірлестіктерге ұжымдық мүшелер ретінде кіре алады. Осыған орай сұрағым бар.

Еліміздің қандай саяси партиялары Өзбекстан Республикасының саяси партияларымен тығыз ынтымақтастықты жүзеге асыруда және олармен қандай партияаралық келісімдер жасасқан? Рақмет.

ТӨРАҒА. Ермұхамбет Болатпекұлы, жауап беріңіз.

ҚОНЫСПАЕВ Е.Б. Сұрағыңызға рақмет.

Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігіндегі ақпаратқа сәйкес қазіргі таңда ынтымақтастық парламенттік дипломатияның даму бағыты бойынша жүзеге асырылады. Сондай-ақ шарттың 6-бабы екі мемлекеттің парламенттері ғана емес, сондай-ақ саяси партиялар мен қоғамдық бірлестіктер арасындағы қатынастар мен байланыстарды нығайтуға жәрдемдесу туралы нормаларды қамтиды.

Тиісті қызығушылық болған жағдайда Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігі өз құзыреті шеңберінде Қазақстанның партияларына Өзбекстанның партияларымен халықаралық байланыстарды орнатуға толықтай қолғабыс көрсетуге дайын. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Мәдениет және ақпарат вице-министрі Әліқұлов Ербол Шымкентбайұлы, жаңа көтерілген сұрақ бар, сонымен қатар осы шартқа байланысты қосатындарыңыз бар ма?

ӘЛІҚҰЛОВ Е.Ш. Құрметті Мәулен Сағатханұлы! Екі мемлекеттің арасында жастар саясаты, мәдениет, ақпарат, телерадио және дін саласында тығыз байланыс бар, әсіресе мәдениет саласындағы байланыс өте тығыз. Жыл сайын апталықтар өтеді. Мемлекет басшыларының кездесуінен кейін симпозиумдер, гала-концерттер өткізілуде. Байланыс өте тығыз. Қарастырылып жатқан заң осы салада пайдалы болады деп ойлаймын.

ТӨРАҒА. Рақмет. Басқа сұрақтар жоқ.

Рақмет, Алишер Гапиржанович. Орныңызға отырыңыз.

Құрметті әріптестер, енді заңды талқылауға көшейік.

Сөз депутат Шиповских Геннадий Геннадиевичке беріледі.

ШИПОВСКИХ Г.Г. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Құрметті әріптестер! «Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы одақтастық қатынастар туралы шартты ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы екі ел арасындағы байланыс тамырының тереңдігімен, ортақ тарихымен және бабаларымыздың бай рухани мұраларымен нығайып отыр.

Қазақстан мен Өзбекстан бауырлас және одақтас, сондай-ақ стратегиялық әріптестер екені баршамызға белгілі. Қазақстан Президентінің Өзбекстанға 2022 жылғы 22 желтоқсанда жасаған мемлекеттік сапары шеңберінде Ташкент қаласында екі мемлекет басшыларымен шартқа қол қойылды.

Шартпен халықаралық аренада, оның ішінде өңірдегі бейбітшілік пен келісімді нығайту ісінде өзара іс-қимылды күшейту қарастырылған. Сыртқы саясатты үйлестіру мақсатында тараптар жоғарғы деңгейлерде, оның ішінде қауіпсіздік кеңестері хатшылары мен сыртқы істер министрлерінің қатысуымен тұрақты кездесулер тетігін пайдаланатын және жетілдіретін болады.

Қазақстанның сыртқы саяси мүдделері тұрғысынан шарттың күшіне енуі:

екі бауырлас ел арасында одақтастық қатынастар орнатуға;

екі мемлекеттің қорғаныс қабілетін нығайту мақсатында әскери-техникалық саладағы ынтымақтастық пен өзара іс-қимылды дамытуға;

экономикалық, су-энергетикалық, инвестициялық, агроөнеркәсіптік (азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету), ғылыми-техникалық, мәдени-гуманитарлық салалардағы өзара іс-қимылды күшейтуге;

көпжақты алаңдарда бірлескен қолдау көрсетуге;

қауіпсіздіктің жаңа сын-қатерлеріне қарсы іс-қимылды одан әрі дамыту және тереңдету үшін бірлескен күш-жігерді қабылдауға ықпал етеді.

Құрметті әріптестер, аталған заңды қолдауларыңызды сұраймын.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ. Құрметті әріптестер, енді заң бойынша шешім қабылдайық.

«Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы одақтастық қатынастар туралы шартты ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңын мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Заң мақұлданды.

Құрметті әріптестер! Өзбекстан Қазақстанның сенімді одақтасы әрі маңызды серіктесі. Біздің халықтарымызды тарихи бауырластық, ортақ рухани және мәдени құндылықтар байланыстырады. Қазіргі таңда стратегиялық ынтымақтастығымыз қарқынды дамып келеді. Екі ел басшыларының өзара мемлекеттік сапарлары мен келісімдері екіжақты қарым-қатынастарға үнемі тың серпін береді.

Бүгін қаралған құжат мемлекеттеріміз арасындағы ықпалдастық мәселелерінің кең ауқымын қамтып отыр. Шарт көптеген салада одақтасығымызды тереңдетуді көздейді. Жалпы, заң екі ел арасындағы достық және бауырластық қарым-қатынастарды сапалы жаңа деңгейге шығаруға ықпал етеді деп сенеміз.

Осы мәселе бойынша шақырылған азаматтарға рақмет. Сау болыңыздар.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіндегі келесі мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларға ден қою жөніндегі ынтымақтастығы туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңын қарау жөнінде.

Заң бойынша баяндама жасау үшін сөз Әлеуметтік-мәдени даму және ғылым комитетінің хатшысы Арғынбекова Айнұр Серікпайқызына беріледі.

АРҒЫНБЕКОВА А.С. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, қадірлі әріптестер! Сіздердің қарауларыңызға «Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларға ден қою жөніндегі ынтымақтастығы туралы келісімді ратификациялау туралы» Заң ұсынылады.

Соглашение подписано 28 октября 2022 года в Астане и направлено на укрепление правовой основы развития коллективной системы противодействия биологическим угрозам, проведение согласованных действий и обмена информацией об эпидемиологической ситуации, а также принимаемых мерах в государствах-участниках для защиты жизни и здоровья населения.

Положения соглашения регламентируют порядок помощи государствам Содружества Независимых Государств по ликвидации чрезвычайных ситуаций, а также предусматривают создание специализированных противоэпидемических бригад и определяют основные направления работы и условия их использования в странах Содружества Независимых Государств.

Основными направлениями работы специализированных противоэпидемических бригад являются:

выявление возбудителей инфекционных болезней;

участие в проведении противоэпидемических мероприятий по локализации и ликвидации эпидемических очагов опасных инфекционных болезней;

оказание консультативно-методической и практической помощи медицинским организациям государства запрашивающей стороны.

При этом стороны оказывают друг другу помощь в соответствии со своими возможностями и на основе добровольности.

Одним из важных пунктов соглашения является оперативность действий специализированных противоэпидемических бригад, отмена длительных процедур в случае необходимости их пересечения государственной границы при возникновении чрезвычайных ситуаций.

Сложившаяся на сегодня у нас ситуация по паводкам, когда Казахстан столкнулся с беспрецедентным стихийным бедствием, диктует необходимость обеспечения готовности системы общественного здравоохранения для оперативного реагирования на чрезвычайные ситуации и ликвидации их последствий.

На основании вышеизложенного ратификация настоящего соглашения позволит государствам – участникам Содружества Независимых Государств на качественно новом уровне усилить совместную работу по предупреждению и реагированию на возникающие угрозы санитарно-эпидемиологической безопасности на территориях своих стран и межгосударственном уровне.

Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының тұрақты комитеттері тарапынан заң бойынша ескертулер мен ұсыныстар жоқ.

Занды қабылдау теріс әлеуметтік-экономикалық және құқықтық салдарға әкелмейді және мемлекеттік бюджеттен қосымша шығындарды талап етпейді.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, Әлеуметтік-мәдени даму және ғылым комитеті Қазақстан Республикасы Конституциясының 61-бабы 4-тармағына сәйкес «Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларға ден қою жөніндегі ынтымақтастығы туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңын мақұлдауды ұсынады.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Құрметті әріптестер, заң бойынша сұрақтарыңыз бар ма?
Сөз депутат Арубаев Сәкен Қаланұлына беріледі.

АРУБАЕВ С.Қ. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Денсаулық сақтау министрлігіне арналған.

Бірінші сұрақ. Осы аталған келісімнің 12-бабында мамандандырылған эпидемияға қарсы бригада мүшелерінің еңбекақыларын, мүліктерін сақтандыруға және төтенше жағдай болған аймақтарға тасымалдауға арналған шығындарды жіберуші тарап, яғни біздің тарап көтереді деп көрсетілген. Осыған байланысты бюджетте тиісті қаражаттар қаралған ба?

Екінші сұрақ. Осы барған бригада мүшелерінің, мамандарының қабылдаушы жақтағы қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселесі қандай деңгейде белгіленген? Қабылдаушы жақ жалпы қамтамасыз ете ме? Рақмет.

ТӨРАҒА. Денсаулық сақтау вице-министрі Есмағамбетова Айжан Серікбайқызы, жауап беріңіз.

ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С. Сұрағыңызға рақмет.

Қазіргі кезде бюджетте қаржы қарастырылған, бірақ біздің заңнамаға сәйкес төтенше жағдайлардың салдарын жоюға бюджеттен қаражат бөлу мәселесіне Үкімет құқылы.

Екінші сұрақ келген мамандардың қауіпсіздігі туралы. Келген мамандардың қауіпсіздігіне жауапты болғаны жөнінде тікелей көрсетілмеген, бірақ ұсынушы тарап өз мамандарын сақтандырады және сақтандыруға қаражат бөледі.

ТӨРАҒА. Жақсы.

Сөз депутат Жексенбай Бибигүл Нұрғалиқызына беріледі.

ЖЕКСЕНБАЙ Б.Н. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Заңның маңыздылығы аса жоғары, сондықтан қолдаймыз, дегенмен сұрағымыз бар.

Қазіргі уақытта су тасқыны салдарынан өңірлерде жұқпалы аурулардың таралу қаупі бар. Экологтар мен дәрігерлер тасқын судың сібір жарасы өлекселері көмілген жерлерді де ашу қаупі бар екенін жасырмайды. Қарғын су кезінде кеміргіштерден тарайтын түрлі гепатит, тырысқақ, сүзек, тағы басқа қауіпті аурулардың қоздырғыштары болатындығы белгілі. Көрші Ресейдегі жағдай да осындай болып тұр. Осы орайда келісімге қатысушылардың арасындағы жұқпалы аурулардың өршуінің алдын алу бойынша әрекет алгоритмі қандай?

Жалпы, міндеттемелерді орындамағаны үшін, сондай-ақ жаппай жұқпалы аурулардың таралуы кезінде тараптарды уақытылы хабардар етпеген жағдайда қандай жауапкершілік көзделген?

ТӨРАҒА. Айжан Серікбайқызы, жауап беріңіз.

ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С. Рақмет.

Қазіргі кезде эпидемиологиялық жағдай тұрақты. Бірақ су тасқыны басталғаннан бері біз Ресейдің мемлекеттік санитарлық бас дәрігерімен байланыстамыз, әрбір екі-үш күн сайын эпидемиологиялық жағдай туралы және судың қауіпсіздігі мен судың зерттеу нәтижелері, сондай-ақ қолданылатын профилактикалық-эпидемиологиялық шаралар туралы ақпаратпен алмасамыз. Ал қазір өңірлерде қандай шаралардың өтіп жатқаны туралы айтып кетейін.

Осы су тасқыны басталғаннан кейін санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің жұмысы күшейтілген режимге ауыстырылды. Сумен таралатын жұқпалы аурулардың алдын алу мақсатында судың қауіпсіздігі, сумен қамтамасыз етуді бақылау күшейтілуде. Осы күндері 10 мыңнан астам суға қатысты зерттеулер өткізілді, осы зерттеулердің нәтижесінде сумен таралатын жұқпалы аурулардың қаупі өте төмен.

Екіншіден, барлық эвакуациялық пунктерде біздің мамандар тәулік бойы жұмыс істейді. Олар судың қауіпсіздігін, сумен қамтамасыз ету мен тамақтың қауіпсіздігін және осы эвакуациялық пунктерде санитарлық-эпидемиологиялық режимді сақтауды бақылауда ұстайды. Ал сіз өте дұрыс айтасыз, қазіргі кезде судың астында 6 мыңнан астам эпидемиологиялық маңызы бар объектілер қалды. Судың астында қалған осы эпидемиологиялық маңызы бар объектілердің саны бойынша күн сайын мониторинг өткізіледі және қазіргі кезде су кеткеннен кейін эпидемиологиялық маңызы бар объектілерде дезинфекциялау жұмыстары өткізілуде.

Бүгінгі күні 4 мыңнан астам объектіде дезинфекциялау жұмыстары өткізілді және осы жұмыстарды өткізуге бізге Қорғаныс министрлігінің мамандары көмек көрсетуде.

Тағы да бір сұрақ болып еді...

ТӨРАҒА. Жауапкершілік туралы.

ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С. Осы келісімге қосылу еркін болғандықтан келісімнің баптарын орындамағаны үшін ашқандай жауапкершілік көрсетілмеген.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Асанова Жанна Бейсентайқызына беріледі.

АСАНОВА Ж.Б. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым әріптесім Бибигүл Жексенбайқызының сұрағының жалғасы болатын сияқты.

Сібір жарасы, шешек және бруцеллез сияқты зооноздық аурулардың жануарлардан адамдарға таралу мүмкіндігін ескере отырып өзіңіз айтып кеттіңіз, бірақ осы сұрақтың аясында тағы бір нақтылағым келіп отыр. Негізі не болса да бұл аталған аурулардың таралу қаупі әлі бар, себебі су тасқыны болды, биологиялық ластану болды. Қазір іс-шара жасап жатырмыз дейсіздер, бірақ ертең тікелей қауіп төнген жағдайда, ертең инфекциялар шығып жатқан кезде министрлік тарапынан қандай жедел шаралар қолданылатын болады және таралуын болдырмау үшін қазір қандай мониторинг жүргізіліп жатыр, соны нақты айтсаңыз. Нақты-нақты алдын алу шаралары туралы тереңірек айтып кетсеңіз, себебі қазір қоғамда осындай сұрақтар көп туындап жатыр. Рақмет.

ТӨРАҒА. Айжан Серікбайқызы, жауап беріңіз.

ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С. Жаңа ғана айтып кеткендей, судың сапасы және эвакуациялық пунктер жөнінде қайталамайын, одан да қосымша толықтырайын.

Сібір жарасы бойынша мал көмілген жерлерден (скотомогильник) он екі орын су астында қалды. Ол Ақтөбе, Батыс Қазақстан облыстарында және Солтүстік Қазақстан облысында. Қазір су кеткеннен кейін Ақтөбе облысында және Батыс Қазақстан облысында ветеринарлық қызметкерлермен бірге біз эпидемияға қарсы жұмыстарды жүргізіп отырмыз. Топырақ зерттеуге алынды және зерттеудің нәтижесінде потогендік микроорганизмдер анықталған жоқ, бірақ оған қарамастан сібір жарасы бойынша мал көмілген жерлерде (скотомогильник) дезинфекциялау жұмыстары өткізілді.

Солтүстік Қазақстан облысында сібір жарасы бойынша мал көмілген жерлер (скотомогильник) әлі де судың астында, бірақ біз сібір жарасы спорасына және басқасына потогендік микроорганизмді алып зерттедік. Зерттеу нәтижесінде потогендік микрофлора анықталған жоқ. Су кеткеннен кейін тағы да осындай зерттеу жұмыстарын жүргізіп, дезинфекциялау жұмыстарын жалғастырамыз.

Сумен таралатын инфекциялық аурулардың эпидемияға қарсы алдын алу шаралары туралы айтсақ, ол негізінде А гепатиті және жіті ішек инфекциялары. А гепатитіне қарсы

вакцинациялау жұмыстары жүргізілуде. А гепатитіне қарсы вакцинация біздің ұлттық күнтізбеге кіреді.

Су тасқыны болған өңірлерде А гепатитіне қарсы вакцинациялау бойынша жұмыс күшейтілді.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Ниязова Нурия Исмагиловнаға беріледі.

НИЯЗОВА Н.И. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Мой вопрос адресован Министерству здравоохранения Республики Казахстан.

В соответствии со статьей 6 соглашения предоставляются гарантии возвращения на территорию государства предоставляющей стороной современного оборудования и имущества, используемых в целях предупреждения и/или ликвидации чрезвычайных ситуаций.

В связи с чем у меня вопрос. Учитываются ли форс-мажорные обстоятельства при чрезвычайных ситуациях и полная потеря данного оборудования и имущества предоставляющей стороны? Так как согласно статье 12 данного соглашения расходы на оплату страховки личного состава и имущества бригад в зону чрезвычайной ситуации и обратно несет предоставляющая сторона.

Второй вопрос. Насколько технологически готова наша сторона, чтобы при необходимости, основываясь на соглашении, оказать помощь? Какие дополнительные затраты необходимы для полного технического оснащения?

ТӨРАҒА. Айжан Серікбайқызы, жауап беріңіз. Екі сұрақ қойды.

ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С. Спасибо за вопросы.

Что касается форс-мажорных обстоятельств, действительно в соглашении предусмотрено, что все имущество в обязательном порядке подлежит страхованию. То есть здесь будет рассматриваться как страховой случай.

Касательно второго вопроса, может ли Казахстан оказывать такую помощь. У нас есть мобильные лаборатории, в каждом регионе есть группы быстрого реагирования. Если запрашивающая сторона будет запрашивать у нас помощь, в принципе, мобильные лаборатории и наши специалисты могут оказывать помощь в чрезвычайных ситуациях, связанных с общественным здравоохранением.

ТӨРАҒА. Рақмет. Басқа сұрақтар жоқ.

Рақмет, Айнұр Серікпайқызы. Орныңызға отырыңыз.

Құрметті әріптестер, енді заңды талқылауға көшейік.

Сөз депутат Жүнісов Талғат Тұрлыбекұлына беріледі.

ЖҮНИСОВ Т.Т. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Қадірлі әріптестер! Қаралып отырған заңның мақсаты қол қойылған Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің қоғамдық денсаулық сақтау

саласындағы санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларға ден қою жөніндегі ынтымақтастығы туралы келісімді ратификациялау болып табылады.

Қатысушы мемлекеттердің аумақтарында мамандандырылған эпидемияға қарсы бригадалардың эпидемиологиялық жұмыс технологиясына, зертханалық диагностикаға, эпидемияға қарсы іс-шараларды жүргізуге қатысты бөлігінде жұмыс істеуі сұрау салушы және ұсынушы мемлекеттердің арасындағы халықаралық шарттар негізінде және олардың заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

Келісім халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығын қамтамасыз ету, төтенше жағдайлардың алдын алу немесе оларды жою саласындағы тұрақты ынтымақтастықты дамыту мақсатында қатысушы мемлекеттерге келесі негізгі мүмкіндіктерді береді. Олар:

мамандандырылған эпидемияға қарсы бригадалардың мамандарын бірлесіп даярлау, оқу-жаттығулар өткізу мәселелері бойынша ынтымақтастықты жүзеге асыру;

төтенше жағдайлар кезінде халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығын қамтамасыз ету жөніндегі іс-шараларды жүргізуді регламенттейтін құқықтық құжаттармен және бұл саладағы ғылыми-зерттеу жұмыстары туралы өзара ақпараттармен алмасу және тағы да басқа іс-шаралар қарастырылған.

Заң қабылданған кезде күтілетін нәтижелері санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы төтенше жағдайларға мониторинг және жедел іс-әрекеттер жүйесін қалыптастыру болып табылады.

Құрметті депутаттар, жоғарыда айтылғандардың негізінде қаралып отырған заңды қолдаймын және сіздерден қолдауды сұраймын.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ. Енді заң бойынша шешім қабылдайық.

«Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларға ден қою жөніндегі ынтымақтастығы туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңын мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Заң мақұлданды.

Құрметті әріптестер! Келісім ТМД елдерінде санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы төтенше жағдайлармен тиімді күресу үшін жасалған. Осы мақсатпен бірлескен іс-шараларды үйлестіруді көздейтін тетіктер қабылданып отыр. Жалпы, мақұлданған заң өңірлік санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге өз септігін тигізеді деп сенеміз.

Осы мәселе бойынша шақырылған азаматтарға рақмет. Сау болыңыздар.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіндегі келесі мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Зияткерлік меншік құқықтарының сауда аспектілері жөніндегі келісімге толықтыру енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңын қарау жөнінде.

Заң бойынша баяндама жасау үшін сөз Әлеуметтік-мәдени даму және ғылым комитетінің мүшесі Қапбарова Айгүл Жарылқасынқызына беріледі.

ҚАПБАРОВА А.Ж. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Қарастырылып отырған заң зияткерлік меншік құқықтарының сауда аспектілері бойынша келісімге толықтыру енгізілетін хаттаманы ратификациялауға бағытталған.

Бұл хаттама Дүниежүзілік сауда ұйымының Зияткерлік меншік құқықтарының сауда аспектілері жөніндегі келісіміне толықтырулар енгізуді қамтиды. Хаттамаға сәйкес дәрілік заттарды экспорттау мақсатында мәжбүрлеп лицензиялауды кеңейтілген түрде қолдану тәртібі айқындалады. Бұл тетік фармацевтика секторында өндірістік қуаты жеткіліксіз Дүниежүзілік сауда ұйымына мүше елдердің қымбат дәрі-дәрмектерге қол жеткізу проблемасын шешу үшін әзірленген.

Хаттама Дүниежүзілік сауда ұйымына мүше мемлекеттерге төтенше жағдай кезінде дәрілік заттар бойынша өндірістік қуаты жеткіліксіз болған жағдайда мемлекетті дәрілік препараттардың қажетті санымен қамтамасыз ету және көмек алу үшін Дүниежүзілік сауда ұйымының басқа мүшелеріне жүгінуге құқық береді. Дүниежүзілік сауда ұйымы елдерінің мүшелері патент иесіне міндетті түрде өтемақы төлемей, халықтың денсаулығына елеулі қатер төнген жағдайларда дәрілік препараттардың түпнұсқа көшірмелерін өндіреді немесе әкеле алады.

Осы хаттаманы ратификациялау басқа мемлекеттерге көмек көрсету үшін бірегей дәрілік препаратқа шетелдік патентті пайдалана отырып Қазақстанда дәрілік препараттар өндірісін ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Бұдан басқа эпидемия жағдайында Қазақстан бұл тетікті Дүниежүзілік сауда ұйымының басқа мүшесі мәжбүрлеп лицензия бойынша өндіретін қымбат тұратын дәрілік препараттарды импорттау үшін пайдаланатын болады.

Қазақстан өзінің патенттік заңында мұндай лицензия Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес өндірістік қуаттары жоқ немесе жеткіліксіз болып табылатын аумаққа экспорттау мақсаттары үшін дәрілік затқа сұралатын жағдайларды қоспағанда кез келген мәжбүрлеу лицензиясы бірінші кезекте Қазақстан Республикасының ішкі нарығының қажеттіліктерін қамтамасыз ету үшін берілуі тиіс деп көзделген.

Хаттаманы ратификациялау дәрілік заттарды өндіру кезінде зияткерлік меншік құқығын қорғау мәселелерін жетілдіру үшін құқықтық жағдайлар жасауға мүмкіндік береді, Қазақстан халқының денсаулығын қамтамасыз етуді және сапалы дәрілік препараттарға қолжетімділікті кеңейтеді.

Заң жұмыс тобының және комитеттің кеңейтілген отырыстарында жан-жақты қаралып талқыланды. Сенаттың тұрақты комитеттерінен ескертулер мен ұсыныстар түскен жоқ.

Аталған заңды қабылдау теріс және өзге де жағымсыз әлеуметтік-экономикалық және құқықтық салдарға әкеп соқтырмайды.

Құрметті Төраға, әріптестер! Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып Әлеуметтік-мәдени даму және ғылым комитеті Қазақстан Республикасы Конституциясының 61-бабы 4-тармағына сәйкес Мәжіліс қабылдаған «Зияткерлік меншік құқықтарының сауда

аспектілері жөніндегі келісімге толықтыру енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңын мақұлдауды ұсынады.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Құрметті әріптестер, заң бойынша сұрақтарыңыз бар ма?

Сөз депутат Нәутиев Әлібек Ибатуллаұлына беріледі.

НӘУТИЕВ Ә.И. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Денсаулық сақтау министрлігінің өкіліне бағытталады.

Зияткерлік меншік құқығын қорғау тиісті қамтамасыз ету мен кепілдікті талап ететін маңызды мүлктік емес құқықтардың бірі болып табылады. Зияткерлік меншік құқығын қорғау мәселелері Қазақстанның Дүниежүзілік сауда ұйымына кіруі және әлемдік нарық пен жаһандандудың даму жағдайында ерекше маңызға ие болып отыр.

Қаралып отырған құжат Дүниежүзілік сауда ұйымына мүше саналатын кейбір мемлекеттердің кейіннен ұйымға мүше болып кірген басқа мемлекеттерге экспорттау мақсатында дәрілік заттарды өндіру үшін мәжбүрлеп лицензия беруіне қатысты болып отыр. Егер мәжбүрлеп лицензияны экспорттаушы мүше мемлекет хаттама шеңберінде берген жағдайда, онда сол мемлекет экспортталатын тауарлардың экономикалық құнын ескере отырып патент иеленушіге тиісті сыйақы төлейді. Осыған орай сұрақ:

1) дәрілік заттарды өндіру мақсатында экспорттаушы елге мәжбүрлі лицензия енгізу қандай әсерге әкеп соғады?

2) импортталған дәрілік заттарды әкелу үшін қандай қауіптер туындауы мүмкін?

3) Дүниежүзілік сауда ұйымына мүше ел ұйым талаптарына сәйкес келмейтін тыйым салынған дәрілік заттардың алдын алу үшін қандай шаралар қолдана алады? Рақмет.

ТӨРАҒА. Айжан Серікбайқызы, жауап беріңіз.

ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С. Сұрағыңызға рақмет.

Экспорт лекарственных средств внутри страны на сегодня позволяет осуществить трансферт технологий. Это повышение квалификации наших специалистов с точки зрения обучения трансферту технологий и производству новых лекарственных препаратов. Это покрытие потребностей внутреннего рынка препаратами, которые ранее не производились, в которых есть потребность в условиях чрезвычайных ситуаций.

ТӨРАҒА. Был вопрос рисков, связанных с импортом.

ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С. Что касается рисков. В принципе, их нет, потому что, когда мы осуществляем трансферт технологий, производство оценивается тем производителем, чей патент мы заводим в страну. Условно, производство любой страны, где будет производиться эта продукция, соответствует требованиям производителя, только в этом случае разрешается производить эту продукцию. Плюс на выходе продукция проверяется по требованию той страны, куда она экспортируется, и по требованию той страны, где производится.

По качеству лекарственных средств с точки зрения соответствия стандартам Всемирной организации здравоохранения какие риски есть? В принципе, у каждой страны, которая поддерживает соглашение, ратифицировала, вступила в ВТО, есть свои правила и требования, которые осуществляются по национальному законодательству.

Если говорить о нашей стране, то это требование к производству, требование к выпуску продукции по нашему национальному законодательству. Надо отметить, что наше национальное законодательство является общим для стран Евразийского экономического союза.

Естественно, если продукция не будет соответствовать нашим каким-то требованиям или требованиям страны, где она производится, то эта продукция не допускается к экспорту, использованию внутри страны. Если еще говорить о нашем законодательстве, то у нас есть и административная ответственность за это.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Бөльгерт Евгений Андреевичке беріледі.

БОЛЬГЕРТ Е.А. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Мои вопросы адресованы представителю Министерства здравоохранения в продолжение отчасти прозвучавших вопросов.

При условии ратификации рассматриваемого протокола располагает ли Казахстан на сегодня потенциалом для осуществления производства с последующим экспортом в соседние страны, которые не располагают необходимыми производственными мощностями каких-либо лекарственных препаратов? Это первый вопрос.

Второй вопрос. Изучался ли вашим министерством международный опыт, в частности опыт Индии, которая в настоящее время достаточно показательно развивает сектор фармакологии и, насколько нам известно, обеспечивает огромное количество стран более 200 препаратами-дженериками? Как в этой части работает Индия? Спасибо.

ТӨРАҒА. Айжан Серікбайқызы, жауап беріңіз.

ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С. Спасибо за вопросы.

Касательно возможностей нашей страны. В принципе, у нас есть 190 производителей лекарственных средств и медицинских изделий. Если смотреть в цифрах, то лекарственные изделия производят порядка 45 производителей. У каждого производителя есть производственные площадки, от одной до нескольких. Естественно, если будет необходимость и наши производственные площадки будут отвечать требованиям производителей-собственников и патентодержателей, в принципе, тогда наша страна тоже может производить эти препараты как для себя, так и для экспорта. Для экспорта будет позволять наше сегодняшнее соглашение.

Касательно опыта Индии. Опыт Индии изучался. На сегодня Индия действительно производит большое количество не просто препаратов, а именно субстанций. Если говорить об опыте Индии, то индийское производство характеризуется низкозатратными технологиями именно синтеза молекул.

Сейчас Министерством здравоохранения разрабатывается концепция фармацевтической промышленности. В рамках этой концепции создана рабочая группа, куда привлечен отечественный фармацевтический бизнес. В этом плане изучен не только опыт Индии, но и опыт многих стран, которые являются производителями большого количества лекарственных средств и биологических препаратов. Он будет использован при разработке этой концепции.

ТӨРАҒА. В целом, Айжан Серикбаевна, Ваш ответ мы можем принять. В то же время нужно подчеркнуть, что Главой государства поставлена задача довести долю отечественного производства на фармацевтическом рынке до 50 процентов в ближайшие годы, то есть не в будущем, а в предстоящие годы.

По стандартам Всемирной организации здравоохранения, обычно на данную организацию мы ссылаемся при определении каких-либо стандартов, трендов, для обеспечения лекарственной безопасности доля отечественного производства на рынке должна быть не менее 30 процентов. То есть минимум 30 процентов лекарственных средств и препаратов нужно производить внутри страны. Мы увидели во время COVID, что очень важно фармацевтическую промышленность развивать и так далее.

Что на сегодня мы имеем? Вы говорите, что работа идет, концепцию готовите и так далее. Но мы же всегда говорим о том, что нужно смотреть на факты. Отчеты – это здорово, но нужно смотреть на факты.

Что мы сегодня видим? Согласно данным официальной статистики, доля отечественных производителей на рынке лекарственных препаратов составляет на сегодня 10 процентов. Чтобы дойти хотя бы до 30 процентов, нужно сделать еще очень много. При этом мы видим тренд на уменьшение. Если был бы тренд на увеличение, мы могли бы сказать, что работа идет, будут результаты. Но мы видим тренд на уменьшение. То есть надо на факты смотреть.

По данным официальной статистики, у нас производство основных фармацевтических продуктов и препаратов в прошлом году сократилось на 10 процентов по сравнению с 2022 годом. При этом экспорт лекарственных препаратов, произведенных у нас, в прошлом году сократился на 28,5 процента, почти на 30 процентов. При этом импорт лекарственных препаратов вырос на 3,5 процента в прошлом году. То есть мы видим тренд не в сторону увеличения, а, наоборот, в сторону уменьшения производства отечественной фармацевтической продукции. А как в этих условиях будем выполнять поручение Главы государства о доведении доли отечественного производства на фармацевтическом рынке до 50 процентов?

То, что вы концепцию разрабатываете, наверное, это хорошо, наверное, видение должно быть, какой это документ. Но и нужны конкретные шаги, конкретные действия в этом направлении. Я думаю, что Комитету по социально-культурному развитию и науке и Комитету по экономической политике, инновационному развитию и предпринимательству Сената Парламента Республики Казахстан нужно провести отдельное мероприятие, или это будет объединенное расширенное заседание комитетов, или мы проведем «правительственный час» на эту тему. Давайте посмотрим эту ситуацию, посмотрим, что реально делается на центральном уровне, что делается в рамках поддержки

соответствующих компаний. Айжан Серикбаевна, Вы упоминали 90 компаний, что они делают, если производство продукции уменьшается.

При этом еще одна тенденция, на которую мы должны обратить внимание, связана с тем, что из 43 отечественных производителей лекарственных средств только 25 соответствуют стандартам GMP. Я так понимаю, это good manufacturing practice, это стандарт, который используется и рекомендуется Всемирной организацией здравоохранения. То есть если у нас половина наших производителей не соответствуют этим стандартам, соответственно, и качество наших препаратов, мягко говоря, является недостаточно конкурентоспособным по сравнению с импортными аналогами.

Поэтому есть вопросы в плане увеличения объемов и обеспечения качества. Поэтому, наверное, нам нужно в Сенате провести обсуждение этой темы, может быть, помочь министерству. Понятно, что не только ваше министерство должно этим заниматься, но и другие соответствующие государственные органы должны быть вовлечены в эту деятельность, и Министерство промышленности и строительства, другие структуры, национальные компании. В этом направлении такой разговор нужно здесь составить, не затягивая, может быть, уже в рамках этой сессии.

Прошу соответствующим комитетам в этом направлении поработать.

Келесі сөз депутат Дүйсембинов Сұлтан Мырзабекұлына беріледі.

ДҮЙСЕМБИНОВ С.М. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым да Денсаулық сақтау министрлігінің өкіліне.

В свое время, в период эпидемии COVID-19, на территории Жамбылской области был построен завод по разработке биофармацевтической вакцины «QazVac».

Надо отметить, что Всемирная организация здравоохранения так и не одобрила казахстанскую вакцину из-за отсутствия полного цикла производства вакцины – от производства биомассы и до момента розлива и упаковки. Понятно, что строительство любого биофармацевтического завода – очень сложный процесс с высокими требованиями, что занимает большое количество времени. В этой связи у меня несколько вопросов.

Каково состояние завода в настоящее время? Имеет ли он возможность полного цикла производства вакцины? Имеет ли сейчас завод возможность производить другие виды вакцины? Существует ли сегодня на мировом рынке спрос на продукцию этого завода? Рақмет.

ТӨРАҒА. Айжан Серікбайқызы, жауап беріңіз.

ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С. На сегодня первая линия завода была запущена. Есть сертификат GMP, но это линия розлива.

Полный цикл завода. Сейчас завершается вторая очередь строительства. Завершение строительства и валидации всех процессов планируется до конца этого года.

Сегодня завод в основном выпускает препараты для Министерства сельского хозяйства. В принципе, в этом году у завода есть заказ на производство 10-12 миллионов доз вакцин. Это вакцины для животных (нодулярный дерматит, грипп птиц и чума животных).

На сегодня продукция, которая выпускается заводом, не экспортируется. Но создан холдинг «QazBioPharm», который занимается развитием международного сотрудничества, уже есть договоренности и подписано соглашение о трансфере технологий, в первую очередь это ящурная вакцина, подписано соглашение с французами, и ее производство планируется начать с 2025 года.

Учитывая, что производство в целом будет иметь сертификат GMP, то трансферт технологий вакцины, произведенной по французской технологии, позволит холдингу «QazBioPharm», в том числе заводу «OtarBioPharm», участвовать в экспорте своей продукции. Это не один проект, который на сегодня «QazBioPharm» разрабатывается, но проект по ящуру имеет уже четкие очертания по срокам, видам и так далее. Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Шиповских Геннадий Геннадиевичке беріледі.

ШИПОВСКИХ Г.Г. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Денсаулық сақтау министрлігінің өкіліне.

Қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы проблемалық мәселелерді шешудегі шетелдік тәжірибелерге қарасақ, Германия, Италия, АҚШ, Ұлыбритания, Франция сияқты мемлекеттерде фармацевтикалық препараттарға қатысты патенттерді пайдалануға мәжбүрлі лицензиялар немесе мемлекеттік рұқсат беру құқығын заңнамалық деңгейде белгілеген. Мәселен, дәл осылай Малайзия үкіметі 2017 жылы халқы С гепатитінен зардап шеккен кезде софосбувирмен (Sovaldi) емдеуге мәжбүрлі лицензия берген болатын. Сол жылы С гепатиті вирусын емдеуге арналған дәрі-дәрмектердің бағасының жоғары болуына байланысты Италия үкіметі өз азаматтарына жеке пайдалану үшін қолжетімді генериктерді импорттау құқығын берген болатын. 2020 жылы Израиль мемлекеті COVID-19 диагнозы қойылған науқастарды дәрі-дәрмекпен емдеу мақсатында Kaletra импорт өнертабысын пайдалануға рұқсат берді.

Құрметті Айжан Серікбайқызы, осыған орай сізге сұрақтарым бар.

Ұлттық заңнамаға мәжбүрлі лицензиялар беру туралы хаттама нормасын енгізу қажет пе? Қажет болған жағдайда Қазақстан қандай дәрі-дәрмектерге мәжбүрлі лицензия бере алады? Рақмет.

ТӨРАҒА. Айжан Серікбайқызы, жауап беріңіз.

ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С. Сұрағыңызға рақмет.

Хаттаманы ратификациялау ұлттық заңнамаға өзгерістер енгізуді қажет етпейді. Зияткерлік меншік құқықтарының сауда аспектілері жөніндегі келісімде нормалар көзделген.

Мәжбүрлі лицензия тек қана патенттелген дәрі-дәрмекке беріледі. Қазақстанда қазір 200-ден астам дәрі-дәрмекке патент берілген.

ТӨРАҒА. Рақмет. Басқа сұрақтар жоқ.

Рақмет, Айгүл Жарылқасынқызы. Орныңызға отырыңыз.

Құрметті әріптестер, енді заңды талқылауға көшейік.

Сөз депутат Қалтаева Ләззат Молдабекқызына беріледі.

ҚАЛТАЕВА Л.М. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Қадірлі депутаттар! Қаралып отырған заң Дүниежүзілік сауда ұйымының зияткерлік меншік құқықтарының сауда аспектілері жөніндегі келісімінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Хаттамамен бұл келісімге толықтырулар ұлттық қауіпсіздікті және Қазақстан халқын сапалы және тиімді дәрілік препараттармен қамтамасыз ету мақсатында жасалып отыр. Бұл толықтырулар дәрілік препараттарды өндіру бойынша жеткілікті қуаты жоқ Дүниежүзілік сауда ұйымына мүше елдерде төтенше жағдай туындағанда бұл ұйымға мүше басқа елге препаратты қажетті көлемде жеткізуді қамтамасыз ету үшін көмек сұрауға мүмкіндік береді.

Хаттама отандық тауар өндірушілер тарапынан дәрілік заттарды өндіру кезінде зияткерлік меншік құқықтарын қорғау мәселесін жақсарту үшін құқықтық негіздерді, сондай-ақ Қазақстанның аталған ұйымға қатысуы арқылы әлемдік нарықтарға қол жеткізуіне қолайлы жағдайлар жасайды. Осы орайда Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың 2025 жылға дейін отандық өндірістің үлесін еліміздегі фармацевтикалық нарықтың 50 пайызына дейін жеткізу міндетін алға қойғанын атап өткен жөн. Хаттама бұл тапсырманың орындалуына оң септігін тигізеді деп болжануда.

Хаттаманы ратификациялау халықаралық сауда қатынастарының тұрақтылығына, оны дамытудың және мүмкіндіктерін жетілдіруге, ұлттық мүдделерді халықаралық нарықта қорғауды қамтамасыз етуге, сонымен қатар қазақстандық тауарларға қатысты кемсітушілікті Дүниежүзілік сауда ұйымы механизмдерінің көмегімен жоюға ықпал етеді.

Мен заңды толықтай қолдаймын және депутаттарды қолдауға шақырамын.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ. Енді заң ойынша шешім қабылдайық.

«Зияткерлік меншік құқықтарының сауда аспектілері жөніндегі келісімге толықтыру енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңын мақұлдау жөнінені Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Заң мақұлданды.

Құрметті әріптестер! Хаттаманың негізгі мақсаты – мұқтаж елдердің дәрілік заттарға қолжетімділігін қамтамасыз ету. Осы ретте тараптар арасында туындайтын зияткерлік меншікке қатысты мәселелер жан-жақты реттеліп отыр. Алдағы уақытта заң дәрілік заттарды өндіру саласында ұлттық мүддеміздің тиісті деңгейде қорғалуына септігін тигізеді деп сенеміз.

Осы мәселе бойынша шақырылған азаматтарға рақмет. Сау болыңыздар.

Құрметті депутаттар, күн тәртібіндегі мәселелер толық қаралып болды. Енді депутаттық сауалдарға көшейік.

Сөз депутат Өтеғұлов Арман Кәрімұлына беріледі.

ӨТЕҒҰЛОВ А.К. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Біздің депутаттық сауалымыз Премьер-Министр Бектеновке жолданады.

«Құрметті Олжас Абайұлы! Сауалымыз өңірлердегі су тасқыны салдарына және алдағы егіс науқанына дайындық мәселелеріне байланысты болмақшы.

Үкімет төтенше жағдайлардан болған шығындардың орнын толықтыру үшін барлық мүмкіндіктерді қарастыруда. Бірақ бізді алаңдатып отырған мәселе – көктемгі егіс науқанына дайындық. Ауыл шаруашылығы министрлігінің мәліметі бойынша биылға жоспарланған көктемгі егіс алқабы межеден төмен болатыны белгілі.

Су басқан жерлер астық егілетін өңірлерге тиесілі болғандықтан көктемгі егіс науқанын уақытылы өткізуге қатысты сұрақтар туындап отыр. Қазірдің өзінде егін салу мерзімінің ұзарып кету қаупі бар. Бау-бақша, көкөніс өсірушілердің, саяжай серіктестіктерінің жағдайы өте нашар, олардың техникалары, суару жүйелері, трансформаторлары зақымданып, жылыжайлар бұзылып, алқаптардың су астында қалғанын көріп отырмыз.

Қала маңындағы халықтың табыс көзі бау-бақша мен көкөніс өсіру екендігін ескерсек, нәтижесі көкөніс тапшылығына, бағаның күрт өсуіне әкеліп соғатыны алаңдатады. Жедел деректер бойынша Ақтөбе, Қостанай және Солтүстік Қазақстан облыстарында 200 тоннаға жуық тұқым қоймаларын су басқан. Өкінішке қарай, Ауыл шаруашылығы министрлігі бүгінгі күнге дейін еліміздегі су астында қалған егістік жерлер туралы нақты мәлімет берген жоқ.

Батыс Қазақстан облысында жалпы ауданы 4 мың гектарға жуық күздік және 1 гектар жылыжай су астында қалғаны анықталып отыр. Сонымен қатар ТМД елдерінде теңдесі жоқ сирек кездесетін ағаш, өсімдіктері бар бақты су басты. Оны сақтап қалу үшін мемлекет тарапынан тиісті қолдау қажет деп санаймыз. Су тасқыны топыраққа жақсы ылғал бергенімен, құнарлы қабаттың эрозияға және басқа да келеңсіз жағдайларға әкелетіндігін ұмытпағандығымыз жөн.

Жануарлардың шығыны бойынша уақытылы жүргізілген шаралар нәтижесінде 133 мың бас ауыл шаруашылығы жануары қауіпсіз аймаққа көшірілгені белгілі. Елдің алты облысындағы шығынға ұшыраған мал саны 8 мыңнан астам. Республикалық штабтың хаттамасымен шығынды өтеу алгоритмі бекітіліп, барлық мал иелеріне өтемақы төлене бастады. Дегенмен тұрғындар тарапынан шығындарға ұшыраған малдардың өлексесі табылмай қалғанда, тіркелмегенде, ен салынбаған жағдайда тиісті өтемақыны қалай аламыз деген сауал туындайды.

Осыған орай мемлекет қандай да бір табиғи апаттар кезінде өз мүлкін, ауыл шаруашылығы жануарларын жоғалтқан азаматтардың құқықтарын қорғап, өтемақы төлеу мәселесі бойынша нақты құқықтық база жасақтау қажет деп санаймыз.

Аса қауіпті инфекциялар бойынша үш облыста 12 сібір жарасымен ауырған мал көмілген жерлерді су шайды. Алынған сынамалар теріс нәтиже көрсетті, дегенмен қауіпті инфекциялар көрші мемлекеттерден ағынды сумен келу мүмкіндігін жоққа шығармауымыз қажет. Сондықтан бұл мәселе үнемі қатаң бақылауда ұстауды талап етеді.

Су тапшылығын болдырмау үшін құзырлы министрлік суды сақтау, жинау механизмін қарастыру керек. Шаруалар тасыған суды жинау үшін өздерінің шағын су қоймаларын құруға дайын екендігін айтып отыр. Сондықтан мамандандырылған жобалық

институт сапалы, тиімді жобаларды жасап, мемлекеттік құрылымдармен тез арада келісімдер жүргізуі қажет деп санаймыз.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде Үкіметке сұрақ:

1) су басқан өңірлердегі зардап шеккен егістіктің көлемі және қанша егістік жер айналымынан шықты?

2) қанша ауыл шаруашылық техникасы суға кетті, оларды қалыпқа келтіру жұмыстары қалай жүргізілмек?

3) егіс егіп үлгермеген шаруаларға алатын пайдасы қалай өтелетін болады?

4) шаруалардың лизингтік кредиттерін кейінге қалдыру көзделді ме?

5) су тасқынынан зардап шеккен шаруашылықтар мен агроқұрылымдар қандай нақты мемлекеттік қолдау шараларына қол жеткізеді?

6) Үкімет тарапынан су тасқыны салдарынан зардап шеккен аймақтардағы азық-түлік тауарлары бағасының өсуінің алдын алу шаралары қабылданды ма?

Жоғарыда баяндалғанның негізінде депутаттық сауалға заңнамада көзделген тәртіппен жауап беруіңізді сұраймыз.

Құрметпен Аграрлық мәселелер, табиғатты пайдалану және ауылдық аумақтарды дамыту комитетінің депутаттары». Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Жүсіп Нұртөре Байтілесұлына беріледі.

ЖҮСІП Н.Б. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сауалым Үкімет басшысы Бектеновке жолданады.

«Құрметті Олжас Абайұлы! Қазақта «Атадан мал қалғанша тал қалсын» деген сөз бар. Жақында Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев аймақтарды абаттандыру мен жасыл желек отырғызу жөнінде облыс және қалалардың әкімдеріне нақты тапсырма берді. Президент бұл жұмыстарға тұрғындар мен еріктілерді тұрақты түрде тарту қажеттігін, сондай-ақ елді мекендер мен қоғамдық демалыс орындарын күтіп-баптау әкімдер қызметін бағалаудың тағы бір өлшемі болатынын атап өтті.

Қазіргі уақытта ел аумағының бар болғаны 5 пайызы ғана орманды алқаптардан тұрады. Оның кейбір өңірлердегі үлесі 0,1 пайызға да жетпейді. Бүгінгі таңда халықаралық және республикалық маңызы бар автомобиль жолдарының желісі 25 мың шақырымды құрайтын болса, оның 6,3 мың шақырымы, яғни 25,2 пайызы ғана жасыл желекпен қамтылған. Еліміздегі автомобиль және теміржол бойына кеңестік кезеңде егілген ағаштар бұл күнде әбден ескірген, тозған, қураған.

Тәуелсіздік тұсында әлемдік стандарттарға сәйкес қаншама халықаралық жол салынды. Алайда осы жолдарды жағалай отырғызылған шыбық тіптен аз. Бұрынғы уақыттарда жолға жауапты ұйымдардың жанында арнайы көгалдандырумен айналысатын мекемелер болатын. Мұндай мекемелер ғылыми институттармен, ботаникалық бақтармен тығыз байланыста жұмыс жасайтын еді.

Бүгінгі таңда республикалық маңызы бар автомобиль жолдарының барлық желісі бойынша «ҚазАвтоЖол» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының тек Ақмола, Ақтөбе, Алматы, Қарағанды және Шығыс Қазақстан облыстық филиалдарында ғана бес ағаш отырғызу учаскесі бар. Қалған аймақтарда бұл атымен жоқ. Аталған мекемелер

бүгіндері бұрын егілген орман екпелерін баптау жұмыстарымен ғана шектеліп отыр. Айта кеткен орынды болар, 2021 – 2023 жылдары республикалық маңызы бар автомобиль жолдарына 3 мың түп ағаш пен көшет отырғызылған (Алматы облысында «Алматы – Өскемен» автожолына 253 километр үшін 1,2 мың түп, сондай-ақ Қарағанды облысында «Қызылорда – Павлодар» автожолына 982 километр үшін 1,6 мың түп). Бұл көрсеткіш жалпы көлемге шаққанда өте мардымсыз.

Өздеріңізге белгілі, 2022 жылы Қостанай облысындағы өрттен 40 мыңнан астам гектар орман алқабы, ал былтыр Абай облысында 60 мыңнан астам гектар орман алқабы жойылып кетті. Соңғы уақыттары жиі орын алып отырған осындай табиғи апаттардың салдарынан фаунамызды қалпына келтірмек тұрмақ, бүгінгі деңгейде ұстап қалудың өзі мұң болып отыр. Осы ретте еліміздің аймақтарын көгалдандыру мақсатымен жасыл желек отырғызу жұмыстарын жүйелі әрі жедел түрде қолға алу қажет деп есептейміз. Бұл үшін еліміздегі ботаникалық бақтардың ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін пайдаланып, әр өңірдің климаттық ерекшеліктеріне бейім өсімдіктердің тізбесін жасақтау қажет. Мәселен, Маңғыстау эксперименттік ботаникалық бағы – осы бағыттағы зерттеу жұмыстарын 1972 жылдан бері жүргізіп отырған әлеуетті ұйымдардың бірі. Бүгінде бұл бақта Қазақстанның әртүрлі климатына арналған 88 туыстық топтан, 258 тұқымнан, 1 мың 356 таксоннан тұратын ең ірі өсімдіктер қоры жинақталған.

Дәл сондай Алматы және Шымкент қалаларындағы ботаникалық бақтардың ғылыми әлеуетін пайдалануға Үкімет ниетті ме?

Республикадағы автомобиль жолдары мен теміржолдарға жауапты мекемелер, сондай-ақ елді мекендер мен қалаларды көгалдандыруға жауапты ұйымдар өз қызметтеріне еліміздің осындай әлеуетті ғылыми ұйымдарын қашан тартады?

Мемлекет басшысының «Таза Қазақстан» деген бастамасын елдің барлық аймақтарында жедел жүзеге асыру үшін Үкімет қандай нақты шараларды қолға алғалы отыр?

Депутаттық сауалға заңда белгіленген тәртіппен жазбаша жауап беруіңізді сұраймын.

Құрметпен Н. Жүсіп». Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Қыдырәлі Дархан Қуандықұлына беріледі.

ҚЫДЫРӘЛІ Д.Қ. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Біздің сауалымыз Үкімет басшысына.

«Құрметті Олжас Абайұлы! «Крокуста» болған қайғылы жағдайдан кейін елімізге ағылатын еңбек мигранттарының саны артатыны болжанып отыр. Осыған байланысты елімізге қанша адам келеді, олар еңбек нарығына қалай әсер етеді, біз оған дайынбыз ба деген сұрақтар туындайды. Олардың арасында деструктивті діни ағымдарға қатысы барлары қанша.

Соңғы кездері көрші елдерде жиһадшыл, тәкфіршіл радикал ағымдардың белсенділігі арта түскенін ескерсек, бұл ел қауіпсіздігі тұрғысынан маңызды. Мемлекет басшысы осыған байланысты Қауіпсіздік кеңесінің отырысын өткізіп, терроризмге қарсы

күрес мақсатында өзге мемлекеттермен ықпалдастықты арттыру туралы тапсырма берген еді.

Елімізге 2022 жылдың күз айларында 400 мыңнан аса релоканттың келгені белгілі. Олардың көбі өзге елдерге кеткенімен, қалғандары біздің қоғамға бейімделіп, сіңісе алды ма? Еңбек нарығына және базардағы бағаға қалай әсер етті? Бұл туралы зерттеулер бар ма?

Жалпы, мигранттар туралы жүйелі әлеуметтік зерттеулер жүргізу қажет. Миграция адамдардың бей-берекет қозғалысының механикалық процесі ғана емес, ең алдымен ол – бейімделу үрдісі, әлеуметтік жағдай мен өмір салтының өзгеруі. Сондықтан еңбек мигранттары мен қоныс аударушыларға ақпараттық, заңнамалық, тілдік, мәдени қызмет көрсететін арнайы бейімдеу орталықтары болуы керек. Мұндай қадам мигранттардың ел дамуына қосар үлесін арттыра түсері анық.

Тағы бір мәселе. Көршілес елдерден келетін мигранттар арасында тіркеусіз жүргендер бар ма? Мәселен, Байқоңыр қаласына әуе жолымен кіріп, осы қаладан басқа елді мекендерге өтетін шетелдіктерді тіркеу тәртібі мен есепке алудың заңнамалық механизмі қандай?

Елімізге келушілер арасында заңсыз еңбек мигранттары аз емес. Мамандардың пікірінше, заңсыз еңбек мигранттары біліктілігі жоқ жұмыс күшін көбейтіп, көлеңкелі секторды дамытады. Бұл мәселеде заңымыз солқылдақ, жемқорлық та жоқ емес.

Миграция туралы сөз болғанда әлбетте қандастарға тоқталмай кете алмаймыз. Бұл орайда Еңбек және әлеуметтік қорғау министрлігі әзірлеген «Ата жолы» картасының мүмкіндіктері заңды түрде бекітілуі тиіс. Бұл карта этникалық қазақтарға берілетін қандас мәртебесімен теңестірілуі керек. Қандастарға берілетін квотаны да көбейту қажет. Мәселен, Ақмола облысына бөлінген 285 квота қаңтар айында, Рудныйға бөлінген 200 квота ақпан айында игеріліп қойған.

Жалпы, сыртқы және ішкі миграция мәселелері Сенатта өткен «үкімет сағаты» отырысында кеңінен талқыланды. Сенат Төрағасы Мәулен Сағатханұлы Әшімбаев атап өткендей, оңтүстіктен солтүстікке ерікті қоныс аудару бағдарламасы күтілген нәтижені бермегенін мойындау керек. Болжамдарға сәйкес 2050 жылға қарай оңтүстік өңірлердегі халық саны 5,2 миллион адамға артып, халықтың тығыздығы солтүстік өңірлермен салыстырғанда төрт есе жоғары болады.

Сарапшылар мигранттар шектен тыс шоғырланған жағдайда анклавқа айналып, жергілікті халықпен түрлі түсініспеушілік туғызатынын ескертеді. Осыған байланысты Қазақстанға келгендердің басым бөлігі Маңғыстау өңіріне тұрақтағанын ескерсек, солтүстікке қоныс аудару бағдарламасына оңтүстікпен бірге батыс аймақтарды да қосқан абзал деп ойлаймыз.

Туған жер тұрған жермен өлшенбейді. Мемлекет басшысы Құрылтайда атап айтқандай, Қазақстанның қай түкпірі де біздің туған жеріміз, сондықтан оның барлық аймағын бірдей жақсы көріп, дамуына үлес қосуымыз керек. Қазір кейбір облыстарда миграция мәселесі Аппарат басшыларына жүктелген. Маңыздылығына орай бұл мәселемен арнайы әкім орынбасарлары айналысуы тиіс деп есептейміз. Сонымен қатар солтүстік өңір әкімдіктері халық көбірек көшетін аудандарда фронт-офис түрінде өкілдіктер ашып, түсіндіру жұмыстарын арттырғаны жөн. Ішкі көші-қонды үйлестіруге арналған республикалық портал мен мәліметтердің бірыңғай базасын да жүйелі жандандыру қажет.

Біріккен Ұлттар Ұйымы Көші-қон агенттігінің сауалнамасына қатысқан азаматтар көшуге ынталандырған басты себеп ретінде 51,6 пайыз жұмыс және 35,2 пайыз үй алу мүмкіндігін атаған екен. Осыған байланысты жаңа жұмыс орындарын ашумен бірге ерікті қоныс аударушыларға, әсіресе жастарға әлеуметтік келісімшарттың талаптары негізінде пәтерді бес жыл өткеннен кейін жекешелендіру құқығымен жалға беру ішкі көші-қонды жандандыруға септеседі деген ойдамыз.

Құрметті Олжас Абайұлы, заңға сәйкес жоғарыда көтерілген мәселелер бойынша жазбаша жауап беруіңізді сұраймыз.

Құрметпен Д. Қыдырәлі, Ғ. Сарыбаев, А. Сатвалдиев, Г. Шиповских, А. Қапбарова». Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Жүнісов Талғат Тұрлыбекұлына беріледі.

ЖҮНИСОВ Т.Т. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Депутаттық сауал Қазақстан Республикасы Премьер-Министрі Бектенов Олжас Абайұлына жолданады.

«Уважаемый Олжас Абаевич! Поводом для нашего депутатского запроса послужили неоднократные обращения со стороны отечественных агроформирований северных регионов страны.

Так, проблема отсутствия свободных земель для фермеров и наличие огромных земельных массивов, не используемых по целевому назначению, широко освещалась в СМИ. Она активно обсуждалась в 2017 – 2018 годах на уровне рабочей группы с участием государственных органов, Национальной палаты предпринимателей «Атамекен», правозащитников и экспертов в сфере земельных отношений.

Очевидным для всех решением данной проблемы было в первую очередь улучшение администрирования со стороны контролирующих органов и изъятие на базе действующего законодательства земель, не используемых по целевому назначению. Но вместо этого было принято решение внести изменения в Земельный кодекс и наделить Правительство полномочиями устанавливать предельные размеры земельных участков сельхозназначения.

В результате этого Правительством Республики Казахстан принято постановление № 42 от 25 января 2023 года, определившее предельные размеры земельных участков, которые могут находиться на праве временного землепользования у юридического лица для ведения сельскохозяйственного производства.

В итоге получилось так, что в отношении недобросовестных землепользователей действуют нормы земельного законодательства, позволяющие изъять земли, не используемые по целевому назначению, а в отношении добросовестных землепользователей изъять земли, превышающие установленный Правительством предельный размер, что чревато искоренением всего того, что было наработано сельхозтоваропроизводителями годами, которые на протяжении своей деятельности вкладывали значительные инвестиционные средства, создавали рабочие места, налаживали и восстанавливали инфраструктуру.

Добросовестные сельхозформирования активно инвестируют в восстановление и улучшение плодородия почвы, внедряют современные агротехнологии, обновляют

машинотракторный парк производительной импортной сельскохозяйственной техникой, осваивают переработку сельхозсырья с целью создания рабочих мест и дополнительной добавочной стоимости.

Кроме того, многие сельхозформирования являются градообразующими субъектами в сельских населенных пунктах. Поэтому поддерживают и развивают социальную инфраструктуру, вводя в эксплуатацию новые социальные объекты, поддерживают существующие, а также решают жилищные вопросы занятых на производстве жителей сельской местности.

На наш взгляд, требование о предельных размерах земельных участков не должно распространяться на добросовестных землепользователей, которые управляли земельным банком до принятия указанного выше решения Правительства. И продление долгосрочной аренды земли должно для них осуществляться без изъятия части земельных участков, превышающих установленные предельные размеры.

Известно, что производственные затраты зернопроизводителей, а также формирование и обновление ими материально-технической базы основываются на площади земельных участков, находящихся в оперативном управлении.

Основу зернопроизводства Казахстана составляют средние и крупные агроформирования, на долю которых приходится более 60 процентов посевных площадей и валового сбора сельхозпродукции. Выполнение задач, поставленных Главой государства, по увеличению производительности труда и рациональному использованию земли под силу в первую очередь этой категории зернопроизводителей.

Поэтому крайне важно своевременно устранить существующие барьеры, а именно внести соответствующее дополнение в действующее постановление Правительства и предоставить сельхозтоваропроизводителям возможность эффективно выполнять поставленные задачи и в краткосрочной перспективе стать одним из ключевых игроков по поставкам продовольственных товаров в страны ближнего и дальнего зарубежья.

Уважаемый Олжас Абаевич, на основании изложенного и учитывая важность озвученного, просим рассмотреть обозначенную выше проблему и выразить письменно позицию Правительства на наш депутатский запрос в предусмотренные законом сроки.

С уважением, Жунусов, Перепечина, Алдашев, Бекенов, Кузиев, Рахметова».

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Құрметті әріптестер, басқа депутаттық сауалдар жоқ. Осымен Сенат отырысын жабық деп жариялаймын. Баршаңызға рақмет. Сау болыңыздар.

ОТЫРЫСТЫҢ СОҢЫ.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ
СЕНАТЫНЫҢ ТӨРАҒАСЫ

М. ӘШІМБАЕВ

МАЗМҰНЫ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ
СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ
2024 жылғы 25 сәуір

Күн тәртібі бойынша

О повестке дня 1

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының мемлекеттік наградалары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде

О Законе Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнения в Закон Республики Казахстан «О государственных наградах Республики Казахстан», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан

Халықаралық қатынастар, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрағасы

А.И. ЛУКИННІҢ баяндамасы

Доклад председателя Комитета по международным отношениям, обороне и безопасности ЛУКИНА А.И. 1

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

САТВАЛДИЕВ А.Г. 2

РҮСТЕМОВ Р.Р. 3

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы одақтастық қатынастар туралы шартты ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде

О Законе Республики Казахстан «О ратификации Договора между Республикой Казахстан и Республикой Узбекистан о союзнических отношениях», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан

Халықаралық қатынастар, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің мүшесі

А.Г. САТВАЛДИЕВТЫҢ баяндамасы

Доклад члена Комитета по международным отношениям, обороне и безопасности САТВАЛДИЕВА А.Г. 4

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ОРЫНБЕКОВ Б.С. 5

БАЛЫҚБАЕВ Қ.Т. – Қазақстан Республикасының Сауда және интеграция вице-министрі, вице-министр торговли и интеграции Республики Казахстан 5

РҮСТЕМОВ Р.Р. 6

ҚОНЫСПАЕВ Е.Б. – Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрінің орынбасары, заместитель Министра иностранных дел Республики Казахстан 6

ОРАЗОВА А.А. – Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту вице-министрі, вице-министр просвещения Республики Казахстан	6
НУХҰЛЫ А.	7
ҚОНЫСПАЕВ Е.Б.	7
ӘЛІҚҰЛОВ Е.Ш. – Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат вице-министрі, вице-министр культуры и информации Республики Казахстан	7
ШИПОВСКИХ Г.Г.	8

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларға ден қою жөніндегі ынтымақтастығы туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде

О Законе Республики Казахстан «О ратификации Соглашения о сотрудничестве государств-участников Содружества Независимых Государств по предупреждению и реагированию на чрезвычайные ситуации в области общественного здравоохранения санитарно-эпидемиологического характера», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан

**Әлеуметтік-мәдени даму және ғылым комитетінің хатшысы
А.С. АРҒЫНБЕКОВАНЫҢ баяндамасы**

Доклад секретаря Комитета по социально-культурному развитию и науке
АРҒЫНБЕКОВОЙ А.С. 9

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

АРУБАЕВ С.Қ.	10
ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С. – Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау вице-министрі, вице-министр здравоохранения Республики Казахстан	10
ЖЕКСЕНБАЙ Б.Н.	11
ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С.	11
АСАНОВА Ж.Б.	12
ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С.	12
НИЯЗОВА Н.И.	13
ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С.	13
ЖҮНІСОВ Т.Т.	13

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Зияткерлік меншік құқықтарының сауда аспектілері жөніндегі келісімге толықтыру енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде

О Законе Республики Казахстан «О ратификации Протокола о внесении дополнения в Соглашение по торговым аспектам прав интеллектуальной собственности», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан

**Әлеуметтік-мәдени даму және ғылым комитетінің мүшесі
А.Ж. ҚАПБАРОВАНЫҢ баяндамасы**

Доклад члена Комитета по социально-культурному развитию и науке КАПБАРОВОЙ А.Ж.	15
---	----

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

НӨУТИЕВ Ә.И.	16
ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С. – Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау вице- министрі, вице-министр здравоохранения Республики Казахстан	16
БОЛЬГЕРТ Е.А.	17
ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С.	17
ДҮЙСЕМБИНОВ С.М.	19
ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С.	19
ШИПОВСКИХ Г.Г.	20
ЕСМАҒАМБЕТОВА А.С.	20
ҚАЛТАЕВА Л.М.	21

**Депутат А.К. ӨТЕҒҰЛОВТЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-
Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы**

Депутатский запрос депутата УТЕҒҰЛОВА А.К. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А.	22
---	----

**Депутат Н.Б. ЖҮСІПТИҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі
О.А. Бектеновке депутаттық сауалы**

Депутатский запрос депутата ЖУСИПА Н.Б. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А.	23
--	----

**Депутат Д.Қ. ҚЫДЫРӘЛІНІҢ Қазақстан Республикасының Премьер-
Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы**

Депутатский запрос депутата ҚЫДЫРАЛИ Д.К. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А.	24
--	----

**Депутат Т.Т. ЖҮНІСОВТИҢ Қазақстан Республикасының Премьер-
Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы**

Депутатский запрос депутата ЖУНУСОВА Т.Т. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А.	26
--	----

ШЖҚ-дағы «Материалдық-техникалық
қамтамасыз ету басқармасының
инженерлік орталығы» РМК директорының
міндетін атқарушы

Н. Уразбаев

Стенографиялау қызметінің
басшысы

Г. Молдашева